

ACCOUNTING AND TAXATION

Svitlana Travinska, PhD in Economic,
Assistant at the Department of Accounting and Audit
Taras Shevchenko National University
Kyiv, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-398-9-30>

IMPLEMENTING THE SYSTEMIC EU DIRECTIVE ON VAT INTO THE LEGISLATION OF UKRAINE

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СИСТЕМНОЇ ДИРЕКТИВИ ЄС ПРО ПДВ В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Податкові зміни, що необхідні Україні для вступу до держав-членів ЄС, гармонізація ПДВ до європейських стандартів, запровадження національної стратегії доходів на 2024-2030рр. зумовлює актуальність дослідження імплементації директив ЄС в податкове законодавство України, що є важливим кроком досягнення вищого рівня євроінтеграції та зростання економічної стабільності. Особливої уваги слід приділити адаптації податкового законодавства з ПДВ до вимог Директиви ЄС, оскільки ПДВ займає вагомий частку в структурі доходів державного бюджету України і є основним джерелом його наповнення. Так, за даними Мінфіну України [3] в 2023 році ПДВ з вітчизняних товарів становить 214639,3 млн. грн та з імпортованих товарів 366158,0 млн. грн, а це близько 22% в структурі всіх надходжень до державного бюджету України.

Запровадження Національної стратегії доходів на 2024–2030 рр. щодо ПДВ передбачає приведення правил відображення даного податку у відповідність до законодавства ЄС, що можна досягти шляхом встановлення спільної системи ПДВ, яка описана в Директиві 112 [2]. «Принцип спільної системи ПДВ передбачає застосування до товарів та послуг загального податку на споживання, точно пропорційного ціні товарів і послуг, незалежно від кількості операцій, які відбуваються в процесі виробництва та розповсюдження до моменту нарахування податку. За кожною операцією виникає податкове зобов'язання з ПДВ, розраховане відповідно до ціни товарів або послуг за ставкою, застосовною для таких товарів або послуг, після віднесення на

зменшення податкового зобов'язання суми ПДВ, що безпосередньо припадає на різні складові собівартості». [2]

Проаналізуємо основні розділи та положення Податкового кодексу України (ПКУ) [1] та Системної Директиви ЄС про ПДВ [2] (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика основних розділів і положень ПКУ та Системної Директиви ЄС про ПДВ

№	Основні розділи та положення	Податковий кодекс України	Системна Директива ЄС про ПДВ	Спільне (+), Відмінне (-)
1.	Терміни та визначення	визначення термінів та понять щодо ПДВ	терміни та визначення для цілей спільної системи ПДВ	+
2.	Ставки ПДВ	визначає різні ставки ПДВ для різних категорій товарів та послуг	загальні принципи ставок ПДВ та обмеження на звільнені операції	-
3.	Оподаткування міжнародних операцій	положення щодо оподаткування експорту та імпорту	надає загальні принципи оподаткування міжнародних операцій в рамках ЄС	+
4.	Правила розрахунку податку	встановлює правила розрахунку ПДВ, включаючи базу оподаткування та звітність	встановлює правила розрахунку ПДВ, включаючи базу оподаткування та звітність	+
5.	Операції, що звільнені від оподаткування	експорт, пільги для певних видів діяльності або товарів, спеціальні випадки	операції, пов'язані з міжнародною торгівлею та спеціальні випадки	+
6.	Особливі операції	регулює об'єднані операції та операції з покупцем-платником ПДВ	стандартизовані вимоги щодо особливих операцій	-
7.	Звітність та облік	встановлює вимоги до звітності та обліку для платників ПДВ	визначає загальні стандарти звітності та обліку для країн ЄС	+
8.	Адміністративні процедури	положення щодо повернення податку	стандартизує адміністративні процедури для країн ЄС	-

Джерело: складено автором на основі [1; 2]

Отже, за даними талб. 1 видно, що більшість ключових розділів та положень подані як в Податковому кодексі України, так і в Директиві 112. Україна поступово впроваджує в податкове законодавство певні європейські стандарти щодо подолання ухилення від сплати податків та уникнення подвійного оподаткування.

Одним із шляхів удосконалення обліку ПДВ на державному рівні є перегляд пільг щодо звільнення від оподаткування, які визначені в ст. 132 та ст. 135 Директиви 112 [2] та запровадження їх в Україні. Це забезпечить гармонізацію податкового законодавства до стандартів ЄС, що в свою чергу сприятиме ефективності надходженню ПДВ до бюджету. Одночасно з наданням пільг уповноваженим органам необхідно забезпечувати належний контроль та нагляд за виконанням платниками податків встановлених обов'язків.

Диференціація ставок ПДВ, шляхом розширення пільгових ставок для певних видів операцій, також збільшить надходження ПДВ до бюджету. Дані шляхи будуть реалізовані через застосування загальних принципів податкової системи щодо адміністрування ПДВ: справедливості, що полягає в рівномірності його розподілу відповідно до доходів; простоті та зручності податкового адміністрування; своєчасності обкладання ПДВ; принципу стабільності та інших.

Імплементация Директиви 112 ЄС про спільну систему ПДВ в податкове законодавство України забезпечить:

- уніфікацію системи оподаткування, що в свою чергу полегшить ведення бізнесу;
- гармонізацію з європейськими стандартами, що сприятиме підтриманню відкритості, прозорості та конкурентоспроможності у міжнародних відносинах;
- спрощення адміністративних та податкових процедур, що забезпечить зменшення бюрократії та покращення податкового адміністрування;
- створення сприятливого бізнес-середовища, що сприятиме залученню іноземних інвесторів за більш привабливих та стабільних умов бізнесу;
- посилення боротьби з податковими ухиленнями та уникненням оподаткування, що покращить ефективність системи оподаткування та забезпечить збільшення податкових надходжень;
- підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку за рахунок узгодженості із спільною системою ПДВ;
- полегшення попередження податкових шахрайств, що підвищить прозорість оподаткування.

Отже, адаптація податкового законодавства України до вимог Системної Директиви ЄС про ПДВ сприятиме розвитку бізнесу та

підвищенню ефективності податкової системи в Україні, а також збільшенню надходжень ПДВ до бюджету і в майбутньому стане стимулом для післявоєнного відновлення та економічного зростання країни в цілому.

Література:

1. Податковий кодекс України № 2755-VI зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 04.02.2024).

2. Директива Ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про спільну систему податку на додану вартість. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_928#n5253 (дата звернення: 04.02.2024).

3. Доходи державного бюджету України за статтями доходів 2014-2023 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (дата звернення: 03.02.2024).

4. Духновська Л. М., Величко І. С. Роль податку на додану вартість у складі надходжень до державного бюджету України. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 2. С. 33–39.